

Všeobecné vlastnosti živých sústav

Contents

Chemické zloženie	2
štruktúra	2
neživá príroda	2
živá príroda	2
tok látok, energii a informácií	2
tok informácií	2
tok látok a energií	3
regulácia	3
reprodukcia	3
Úrovne organizácie živých sústav	3
Nebunkové organizmy - Vírusy	3
Jednobunkové organizmy	3
Bunkové kolónie	4
Mnohobunkové organizmy	4
Individuá vyššieho rádu	4

PRÍRODA: - živá - neživá

pre živú a neživú prírodu platia rovnaké zákony, rozdiel medzi živou
a neživou prírodou je život

Život - osobitná, kvalitatívne vyššia organizácia hmoty

Hranica medzi živou a neživou prírodou je *bunka*.

Živá sústava = organizmus - jednotka zivej prírody, ktorá je schopná plniť všetky
svoje životné funkcie Súbor organizmov toho istého druhu je populácia

Chemické zloženie

organické	anorganické
kyslík	uhlík
kremík	vodík
hliník	kyslík
železo	dusík
vápnik	síra
...	fosfor

pre živé organizmy sú typické **makromolekulové látky** - *sacharidy, lipydy, bielkoviny, nukleové kyseliny*

štruktúra

neživá príroda

viacmenej homogénne látky

živá príroda

zložitá hierarchická štruktúra; atómy tvoria makromolekuly, makromolekuly tvoria organely, organely buniek, bunky tkanivá, tkanivá orgány, orgány organizmus

tkanivo / pletivo - súbor buniek rovnakého pôvodu, tvaru a funkcie

orgán - súbor tkanív / pletív spolupracujúcich na jednej funkcii

tok látok, energii a informácií

tok informácií

v užšom zmysle - tok genetickej informácie pri rozmnožovaní v širšom zmysle - akákoľvek komunikácia

tok látok a energií

metabolizmus - súbor všetkých procesov, ktoré sa dejú v organizme

rozlišujeme ho na:

- látkový
- energetický

Ide stále o nejaký príjem, premenu a výdaj látok, či energií. z tohto hľadiska je metabolizmus otvorený systém

regulácia

Chemické reakcie v organizme regulujú katalytické bielkoviny menom *enzýmy* a u vyšších živočíchov aj *hormóny*.

Všetky reakcie v organizme vedú do udržania stálosti vnútorného prostredia - **HOMEOSTÁZA**

reprodukcia

Organizmy majú geneticky danú snahu a schopnosť rozmnožovať sa - kvôli udržaniu druhu / rodu.

Pre zachovanie druhu, resp. pre podobnosť dcérskych orgánov na tie rodičovské je potrebná **dedičnosť**. Súčasť dedičnosti je aj tzv, **premenlivosť** - čiže dcérsky organizmus je aspoň trochu odlišný. Vďaka premenlivosti sa dokážu organizmy prispôbiť na výkyv prostredia.

Úrovne organizácie živých sústav

Nebunkové organizmy - Vírusy

Sú to veľmi jednoduché organizmy, zložené len z nukleovej kyseliny v bielkovinovej obale - *Nukleoproteínové častice*. Nemajú štruktúru bunky. Rozmnožovať sa dokážu iba pomocou hostiteľa.

Jednobunkové organizmy

Ich telo tvorí jedna bunka, ktorá je schopná vykonávať všetky telesné funkcie, vrátane rozmnožovania.

- prokaryotické - nemajú pravé jadro a iné membránové organely
 - baktérie
 - sinice
 - archeóny
- eukaryotické - z nich vznikli mnohobunkové organizmy

- prvoky
- jednobunkové riasy
- jednobunkové huby

Bunkové kolónie

Bunkové kolónie môžu vznikať aj z prokaryotických aj eukaryotických buniek. Vznikajú keď sa bunky po rozdelení neodstahujú preč. Bunky môžu byť (ale väčšinou nie sú) funkčne špecializované.

Mnohobunkové organizmy

Vyvinuli sa z eukaryotických buniek. Aby sa tak stalo, museli medzi bunkami nastať tieto rozdiely:

- tvarová diferenciácia
- funkčná špecializácia

Bunky rovnakého tvaru, pôvodu a funkcie sa združujú do tkanív / pletív. Z pletív vznikajú orgány - orgán - súbor tkanív/pletív, ktoré spolupracujú na určitej funkcii.

Indivíduá vyššieho rádu

Diferenciácia vzniká medzi jedincami.